

УПРАВЛІННЯ ЕКСПОРТНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ АГРАРНОГО СЕКТОРА УКРАЇНИ

*Н.А.Клименко, кандидат економічних наук, доцент
Національний аграрний університет*

Роботу присвячено теоретичними і практичним питанням управління експортним потенціалом галузей АПК України. Запропоновано новий концептуальний підхід до формування системи експортного потенціалу аграрного комплексу, на його основі розроблено схему взаємозв'язків сукупності потенціалів для підприємств АПК.

Статья посвящена теоретическим и практическим вопросам управления экспортным потенциалом отраслей АПК Украины. Разработана концептуальная модель управления экспортной системой АПК Украины и обоснована структура формирования и оценки экспортного потенциала.

Ступінь розвиненості національної економіки будь-якої країни світу та її місце в світовій економічній системі визначається здатністю до максимального використання внутрішнього потенціалу окремих галузей АПК і створення на його основі маркетингових переваг із ведення економічних операцій за межами країни.

Постановка проблеми. Український сектор сільськогосподарської продукції слабо інтегрований у систему міжнародної торгівлі. Відповідно до дослідження Світового банку, частка експорту сільськогосподарської і харчової продукції у загальному обсязі сільськогосподарського виробництва за останні роки не перевищувала 14% в Україні у порівнянні з 25% в Польщі та 53% в Німеччині та Франції. Інтеграція України до системи СОТ є істотною передумовою для прискорення торговельних та структурних реформ в країні та повного розкриття її власного потенціалу на міжнародних ринках. Проблема стійкого нарощування обсягів виробництва і експортного потенціалу галузей АПК України характеризується підвищеним рівнем складності, тому що вона охоплює агропромислове виробництво, його ефективність, державну політику в цій сфері, демографічні умови, соціально-економічні умови формування ринків агропродовольчої продукції та експорт-

ного потенціалу, тенденції зовнішньоекономічної діяльності тощо [1, 2].

Проблемі формування і практичної реалізації експортного потенціалу України присвячено праці вчених економістів-аграрників. Зокрема, питання оптимізації експортного виробництва в аграрній сфері та удосконалення аграрного менеджменту знайшли своє відображення в наукових публікаціях відомих вчених-економістів В.Г.Андрійчука, В.І.Бойка, П.І.Гайдуцького, В.П.Галушка, Й.С.Завадського, С.М.Кваші, І.І.Лукінова, Б.Й.Пасхавера, М.І.Скрипніченко, С.І.Соколенка, А.Е.Юзефовича, О.М.Шпичака, В.В.Юрчишина та інших.

Актуальність теми дослідження формування та менеджменту експортного потенціалу підтверджується аналізом та висновками узагальнення праць інших вітчизняних і зарубіжних теоретиків з вивчення впливу нових умов господарювання на структуру формування внутрішніх і зовнішніх ринків продовольства в Україні.

У той же час багато сторін її залишаються нерозкритими і потребують вивчення. Це пов'язано з тим, що в нових умовах господарювання створюються принципово інші передумови формування внутрішнього ринку та реалізації експортних можливостей, потребують розробки нові механізми організаційно-економічного супроводження зовнішньоекономічної діяльності в аграрній сфері.

Тому метою статті є висвітлення методологічного ланцюга, що супроводжує оптимізацію експортного потенціалу окремих галузей АПК.

Результати досліджень та їх обґрунтування. Пропонується методика програмування експортного потенціалу АПК регіону, що включає ряд етапів.

На першому — здійснюється програмування урожайності на основі оптимізації ґрунтового живлення та внесення оптимальних норм мінеральних добрив, що забезпечують необхідні приростки до врожаю. На другому — територіальна обмеженість сільськогосподарських земель вимагає, щоб кожний гектар угідь при відповідній

технології давав максимальну кількість продукції для внутрішнього споживання та експорту за межі регіону, тому тут виходимо на можливі валові збори продукції. На третьому — розподіл валового збору по каналам споживання. Ємність внутрішнього ринку характеризується інтегрованою величиною фонду споживання за раціональними нормами, величиною витрат у сільськогосподарському виробництві, природними втратами та резервними фондами, обсягом промислового споживання та переробкою на нехарчові цілі.

На основі розробленої імітаційної моделі визначається характеристика регіону — самозабезпечуючий, схильний до ввозу-вивозу продукції.

Вивчення умов функціонування системи експортного потенціалу та можливостей його управління дало можливість розробити його концептуальну модель. На основі теоретичних положень системного підходу представимо експортний потенціал як складну економічну систему з множиною складових елементів та зв'язків, які в процесі взаємодії забезпечують функціонування системи в цілому.

При цьому менеджмент експортного потенціалу передбачає управління не самим потенційним експортом сільгосппродукції, тобто не станом експортної системи, а змінами цього стану, що передбачає механізм управління, починаючи від організації виробництва, тобто з мікрорівня до оптимізації реалізації товарного потенціалу, тобто до вивчення вимог ринку. Відповідно до цієї концепції була розроблена модель формування експортного потенціалу у середовищі експортера (рис.), що в основі має оптимізацію структури виробництва при обмежених ресурсах (матеріальних та нематеріальних) і відповідно до факторів зовнішнього середовища.

Розроблена в такий спосіб концептуальна модель управління експортною системою АПК України дає можливість обґрунтувати структуру формування експортного потенціалу по окремих видах сільськогосподарської продукції і ефективно управляти нею.

У ринкових умовах нарощування експортного потенціалу розширення виробництва можливе за умови підвищення ефективності ведення

сільського господарства, а це можливо лише на основі введення в аграрний сектор біологічних, технічних, технологічних та управлінських інновацій і оптимізації інвестиційного процесу в галузях.

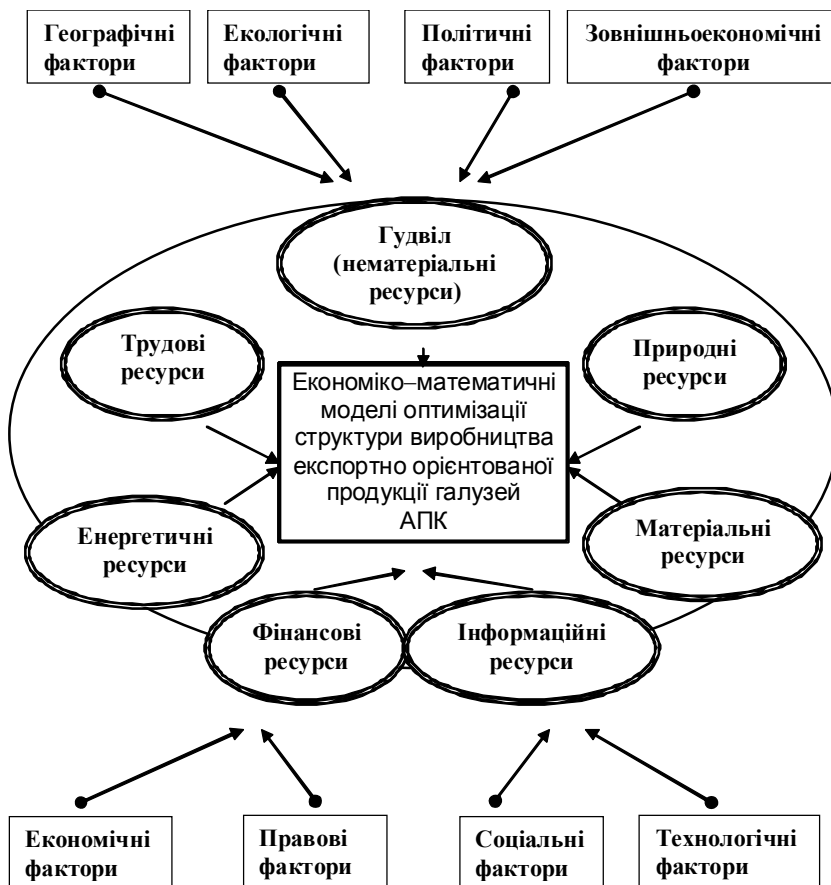

Рис. Модель формування експортного потенціалу у середовищі експортера

Висновок. Проведений аналіз підтверджує, що визнання пріоритетності експортної орієнтації АПК вимагає визначення і розро-

блення перспективних шляхів та засобів практичної реалізації оптимальних агропрограм, які передбачають вдосконалення структури виробництва, матеріально-технічного оновлення сільського господарства, поживлення інвестиційної діяльності в АПК, роздержавлення та приватизації власності, створення нових ефективних форм господарювання й забезпечення їм однакових умов функціонування, вироблення і проведення єдиної державної політики довгострокового розвитку та інтеграції в світове товариство цієї життєво важливої галузі [3].

Наявний агропотенціал надає можливість запровадити інновації в сферах виробництва, а також нарощувати виробництво продукції сільського господарства з орієнтацією на експорт, враховуючи конкурентоздатність, вимоги до якості та екологічної чистоти, рівень світових цін тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білик Ю.Д. Проблеми інтеграції економіки України у світове господарство. – К.: Урожай, 2004. – 18с.
2. Андрійчук В.Г. Економіка аграрного підприємництва: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: КНЕУ, 2000. – 355 с.
3. Мельничук Д.О., Галушко В.П., Кваша С.М. Основні напрямки агрополітичної інтеграції України до світової організації торгівлі//Аграрна наука і освіта.- 2003.-Том 4.- №1-2.- С.123-130с.